

Skärgårdsgruppens inventering av öar i Luleå skärgård 1997

Sandön

Sandöklubben, Sandöns östra sida

Förord

Luleå Skärgårdsgrupp utgörs av en fristående arbetsgrupp i Luleå naturskyddsförening. Gruppen bildades 1983 och består av representanter från följande organisationer: Svenska turistföreningen, STF, Svenska naturskyddsföreningen, SNF, Norrbottens ornitologiska förening, NOF, Luleå miljögrupp, Luleå segelsällskap, LLS och Länsstyrelsen i Norrbottens län,

Skärgårdsgruppens målsättning är:

- ◆ Inventera och redovisa skyddsvärda delar av skärgården.
- ◆ Informera om skärgårdens stora rekreativa och vetenskapliga värden.
- ◆ Kartlägga hoten mot skärgården.
- ◆ Fungera opinionsbildande i skärgårdsfrågor.
- ◆ Verka för att långtgående naturvårdshänsyn tas vid skogsbruk och andra ingrepp.
- ◆ Vara remissorgan i skärgårdsfrågor.
- ◆ Sammanställa och redovisa skyddsvärd natur till länsstyrelsen, skogsvårdsstyrelsen och Luleå kommun.

Föreliggande rapport har tillkommit från en veckas inventering samt från en dags inventering av vedsvampar i de finaste skogsområdena, rapporten är sammanställd av Sture Westerberg.

Översiktskarta

Innehållsförteckning

Förord	2
Översiktskarta	3
Innehållsförteckning	4
Skärgårdsinventering	5
Sammanfattade naturvärden	7
Tidigare inventeringar	
Förläggning	
Inventeringsveckans väder	
Metodik	11
Rödlistade arter	
Allmän geologisk beskrivning av Sandön	13
Kvartärgeologi	
Sanddyner	
Sedimentavsättning	
Berggrund	
Naturbeskrivningar	16
Skog	
Sumpskog	
Våtmarker	
Albården	
Strandängar	
Vatten	
Berg och klapperstensfält	
Ängs- och odlingsmarker	
Artlista fåglar	35
Artlista växter	38
Tidigare inventerade öar	44
Karta	

Skärgårdsinventering

Sanddyner - *det böljande landskapet*, de flacka sandstränderna - *fågelliv och bad*, klapperstensfälten - *landhöjning, slipade stenar*, - tallhedar - *friluftsliv, lingonmarker*, gammelskog - *brandljud, lågor, högstubbar och biologisk mångfald*, nattviolier - *skönhet och dofter*, - rikkärr - *orkidéer, starr och mossor*, åker och äng - *det öppna kulturlandskapet*, väder - *att vara tillsammans*. Allt detta och mycket mer kan besökaren få på Sandön.

Föreliggande rapport har utarbetats av skärgårdsgruppen i Luleå kommun. Skärgårds-gruppen startade 1985 med att inventera öar i Luleå skärgård med syfte att insamla uppgifter om orörda och påverkade skogar, strandängar, våtmarker och av människor skapade kulturmarker med sitt innehåll av biologisk mångfald. Inventeringarna har sammanställts i en rapport som kan utgöra underlag för olika handläggningsärenden som berör naturvård i skärgården. Samtliga bilder tagna av Sture Westerberg.

Bidrag till sommarens inventering har kommit från Skogsvårdsstyrelsen och Länsstyrelsen, ett stort tack för bidragen.

Sandön

Höjd över havet: 48 m
 Areal: 2570 ha
 Areal skog: 2100 ha
 Naturreseptat: Stenåkern 24 ha
 Markägare: privata och Luleå kommun
 Kartblad: 24M Brändön, ekoruta 4-5 a-b

Jordskorpan har under istiden varit nedtyngd flera hundra meter av det tjocka istäcket. I samband med isavsmältningen började landet därför snabbt att höja sig, något som fortfarande pågår, om än i långsam takt. Under de senaste seklen har landhöjningen varit under en meter per århundrade.

För ca 5000 år sedan var det 48 meter höga "Sandöberget" endast en liten kobbe långt ute i havet. En tid då klimatet var varmt och kustlinjen nådde upp till Vuollerim.

Sandön med en yta av 2570 ha är den största ön i Luleå skärgård. Är att jämföra med Hindersön på 1380 ha. Innan farleden mellan Sandön och Likskäret byggdes var den totala ytan 2770 ha. Fyra km nordväst om Sandön ligger Luleå stad och på andra sidan av Tjuvholmssundet, endast ett stenkast från ön ligger närmaste fastland. På norra sidan går den stora farleden och norr därom ligger SSAB:s industriområde. På södra sidan av ön går inflygningsstråket till Kallax flygplats.

Luleälvens mynningsområde består till största delen av låga sandöar. Ö-materialet som härrör från det glacifluviala stråket (luleälvsåsen), uppbyggd i nuvarande Luleälvens dalgång, Åsen som sträcker sig flera mil utanför älvmyningen från fastlandet och ut i havet, bildar

Kallaxfältet, Sandön, Junkön, Sandgrynnorna, Skvalpen och Rödkallen. Längre ut finns vidsträckt grundområden som sannolikt utgör submarina delar av åsstråket. På vissa av öarna har mäktiga sanddyner utbildats och större dynfält finns på Kallaxheden, Sandön, Junkön och Sandgrynnorna. Dynområdena karakteriseras av dynryggar av olika åldrar och stora residualtäckta urblåsningsytor. På de flesta av öarna finns klapperstensfält med strandvallsbildningar som vittnar om landhöjningen och aktiv svallning och omlagring.

Sandön är mycket naturskön och är känd för sina långgrunda och sandiga stränder. På ön finns de böljande och lättgångna lavrismarkerna som i vissa delar hyser den gamla tallskogen. Vandrar man upp till de stora klapperstensfälten och ut till de öppna dynlandskapen kan de olika omdaningprocesserna i landskapet ses.

Större delen av Sandön domineras av mäktiga sanddyner aktiva såväl som fossila. Dynlandskapet ute på Klubbviken har bl a undersökts av Eneqvist G, 1944, Dynstudier i Luleå skärgård, Geographica 15, Uppsala.

En moräntyp av annan karaktär förekommer från Stor-Skagsören upp till Killingsholmen och vidare ut mot Sandöörarna. Här dominerar en svallad och blockrik morän och de blockrika stränderna ger en rättvis bild av beskrivningen.

Större delen av öns stränder är sandiga och vegetationsfria men grunda och leriga stränder med rik växtlighet förekommer bl a inne i Killingsholmsviken och vid Hästholmens västsida.

Inne på ön finns flera klapperstensfält av varierande storlek och uppbyggnad. Lappmyrberget som utgör det största fältet är numera avsatt som naturreservat på grund av sin storlek och

uppbyggnad, reservatet har döpts till Stenåkern. Vid Sandberget fanns tidigare ett större fält men större delen av materialet har använts till uppbyggnad av stålverkstomten.

Våtmarker och tjärnar finns i mindre omfattning. I inre delen av Söriviken finns två tjärnar omgiven av våtmarker och fuktiga, grandominerade skogar. Här och var på ön finns små myrstråk framför allt på den sydöstra delen.

Albården har sin mäktigaste utbredning på öns östra sida. Längs södra sidan av Sandöklubben har en mycket ovanlig björkdominerad strandskog kommit upp. Vid Örskatan och inre delen av Killingholmen finns frodiga gråalskogor med stor tillgång på död ved.

Genom landhöjningens försorg kommer Killingholmsviken att avsnöras från havet och en sjö har skapats.

Vid slutet av 1700-talet byggdes de första gårdarna på Sandön. I anslutning till gårdarna finns ett öppet jordbrukslandskap som fortfarande hävdas genom bete och slåtter. Vid besöket sågs fjällkor beta på de gårdsnära ängarna och under hösten i samband med svampsäsongen är god går djuren på skogen. Den tillhörande åkerarealen är på ca 14 ha och ute på åkrarna står 12 hölador.

Klubbviken är en av de mest besökta badplatserna på ön. Här finns också en stor hamn, en restaurang och ett antal uthyrningsstugor som ägs av Luleå kommun. Längs norra, västra och södra sidan av ön finns många fritidsstugor. Mera utspridda ligger stugorna i Söriviken på Furunäsholmen samt ute på Killingholmen. Från Tjuvholmen utgår vägar fram till Sandögårdarna, till Svartösundet och till Björnöhällviken. Enklare vägar går till Klubbviken, Stor-Skagsören, till Örskatan samt till Skagsören.

Barmarkskörning med fyrhjuling, motorcyklar och bilar har tidigare starkt påverkat öns känsliga natur. För ett antal år sedan genomförde Luleå kommun en kampanj mot barmarkskörningarna. Efter den förändrades bilden och numera använder stugägarna de utmärkta vägarna och stigarna, men fortfarande ses spår efter 4-hjulingar på stränderna. I samband med utbyggnaden av järnverket har stora sand- och klapperstensmassor tagits ut från Sandberget. Sedan gammalt har även material tagits ut från Lappmyrbergets klapperstensfält. Avverkningar av överåldriga tallskogar har under senare tid påverkat delar av kvarvarande gammelskogor på Sandön vilket bidragit till utslagningen av den biologiska mångfalden.

Sammanfattade naturvärden

Skärgårdsgruppens inventering av Sandön har bl a ökat kunskapen om de olika naturförhållandena som finns här. Flera intressanta områden som gamla skogar, artrika kärr, fågelrika biotoper, intressanta strandängar, beteshävdade ängar och spännande områden för det rörliga friluftslivet har påträffats. Avverkningar, terrängskador och andra mänskliga störningar som påverkat den biologiska mångfalden har också noterats.

1. Sandöklubben - dynlandskap med flerhundraårig tallskog

2. **Sandöklubben** - märklig strandbjörkskog
3. **Sandöklubben** - mäktiga sandstränder med intressant flora och fauna
4. **Klubbviken** - dynlandskap med flerhundraårig tallskog
5. **Björnöhällan** - flerhundraårig tallskog med inslag av granskog där rödlistade arter förekommer
6. **Sandberget** - klapperstensfält, fossila dynstränder och gammal tallskog
7. **Furunäsudden** - naturskog med inslag av gamla tallar
8. **Träsket och Sörvikstjärnen** - intressant fågel- och växtliv
9. **Sörviken** - intressant strandalskog
10. **Killingholmsviken** - intressanta strandängar och strandskogar
11. **Hästholmen** - primär naturgranskog och artrika strandängar
12. **Örskatan** - tallnaturskog med sällsynta fåglar
13. **Örskatan** - rikkärr med bl a ängsnycklar
14. **Sandöörarna** - primär barnnaturskog med rödlistade arter
15. **Örviken** - intressanta strandängar, våtmarker och strandskog
16. **Stor-Skagsören** - små och artrika våtmarker
17. **Stor-Skagsören** - klapperstenstrand, intressant flora

18. **Lappmyrberget** - Stenåkerns klapperstensfält med gamla tallar
19. **Sandögårdarna** - öppet kulturlandskap med hävdgynnade växter
20. **Området väster om Lappmyrbergsmyrn** -150 till 200-årig tallskog med stort inslag av rötade träd, rik förekomst av nattviol
21. **Söriviksfjärden** - intressant rast- och översomringslokal för ett stort antal änder

Tidigare inventeringar

- ⇒ Naturskyddsföreningens skogsgrupp i Luleå kommun har under olika inventeringstillfällen besökt delar av ön
- ⇒ Naturvårdsverkets urskogsinventering uppmärksammade Björnöhällans gammelskog
- ⇒ Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopinventering
- ⇒ Dynstudier i Lule skärgård, Eneqvist 1944 och 1946
- ⇒ Landhöjning och kustbygdsförändring, Norrman O, Arbeten utförda i samband med Stålverk 80
- ⇒ Luleå kommuns landskapsvårdsprogram, här ingår inventeringar som bl a rör Sandön.

Förläggning

Inventeringslägret var förlagt till Furunäsudden, en vacker sandudd i inre delen av Söriviken. Här fanns även några fritidsstugor, men udden är stor så alla fick plats. Vi hade även möjlighet att låna en vedeldad bastu och det var mycket skönt att få koppla av och rena sig i den sköna värmen. Ett stort tack till bastuägaren.

I år hade vi turen att ligga nära en restaurang som vi besökte. Så en av kvällarna tog vi oss dit. Några promenerade, andra passade på att åka med båten Kajsa. Maten och ölen var bra, men priset !!

Följande personer deltog i sommarens inventering: Birgitta Seb Olsson, Ann-Gerd Eriksson, Åsa Hansson med sonen Oscar, Anita Söderström, Olle Wiklund, Lars Harnemo och Lena, Mats Williamsson, Roger Malmberg, Cajsa Rosén och Sture Westerberg.

Inventeringsveckans väder

Ett av de värsta åskvädren under skärgårdsgruppens historia drog förbi under några dagar. Ni missade säkert inte det stora åskvädret som drog över norrbottenkusten under tisdagskvällen. Åska och blixtrar med vindstyrkor uppemot 28 meter per sekund och ett skyfall med ungefär 20 millimeter på 20 minuter. Sammanfattningsvis var vädret relativt hyggligt, med skapliga badtemperaturer och en dagsvärme som lämpade sig för långa inventeringsturer, förutom de dagar åskan gick.

Goda råd vid åska

Följande allmänna råd gäller då tiden mellan blix och dunder är mindre än 10 sekunder (nästa blix kan då inträffa i omedelbar närhet). Om du är utomhus, undvik utsatta lägen som bergstoppar, taket på höga byggnader, ensamstående träd och öppen, slät mark. Sök hamn vid segling om inte båten försetts med åskskydd. En bil ger gott skydd, men vid bilkörning kan man bli svårt bländad av en blix i närheten och vid direkt träff kan punktering och andra skador uppkomma.

Söndagen den 29 juni

En del regnområden rör sig norrut efter ostkusten. Utresedagen bjöd på svag SO-lig vind 2-4 m/s, ca 18 grader under dagen, regn under kvällen.

Måndagen den 30 juni

Övervägande klart väder och uppehåll. Svaga vindar kring syd och omkring 20 grader. Under eftermiddagen sjöbris 5-8 m/s.

Tisdagen den 1 juli

Klart till halvklart och troligen uppehåll. Under morgonen dimma vilken troligtvis upplöses under förmiddagen. Måttlig sydlig vind och omkring 25 grader. Vind 6-9 m/s. Regn under natten och morgonen. På kvällen omkring halvåtta började himlen att mörkna, ett åskväder var på antågande. Under en timme var åskan och regnet mycket kraftfullt. Regnet formligen öste ned.

Mycket varm luft fortsätter att strömma norrut över Ryssland och Finland.

Onsdagen den 2 juli

Under dagen växlande molnighet och uppehåll. Lokalt kan dock dimma eller dimmoln förekomma främst under morgonen. Svag sydostlig vind omkring 20 grader. Vind 2-4 m/s.

Torsdagen den 4 juli

Växlande molnighet och en del regnskurar. Temperatur 15-25 grader. Växlande vind 1-4 m/s.

Fredagen den 5 juli

Åska och regn under morgonen, åskan var mycket kraftig mellan fem och sju på morgonen. Molnigt och möjligtvis någon enstaka regnskur. Svaga vindar kring syd 2-4 m/s, ca 20-25 grader varmt.

Lördagen den 6 juli

Mulet och regn eller regnskurar som avtar framåt kvällen. Risk för åska. Under morgonen dimma. Måttlig växlande vind 4-6 m/s ca 18-22 grader varmt.

Metodik

Rödlistade arter

Vi har använt oss av indikatorartmetoden (Karström 1992, Olsson & Granström 1993) när vi har inventerat skogarna på Sandön. Urvalet av indikatorarter är anpassat till vad som kan tänkas finnas i Norrbottens kustland. Varje inventeringstillfälle har varat i c a 6 timmar.

Samtliga områden med rödlistade arter har markerats på en ÖSI-karta i skala 1:10 000 och på en ekonomisk karta i skala 1:20 000. En utförlig sammanställning av påträffade arter finns i Skogsgruppens naturregister. ÖSI-kartan finns ej med i rapporten.

Namnsättningen och indelningen av arter i olika hotkategorier följer Floravårdskommittén för rödlistade arter 1995. De arter som inte är beskrivna i den skriften följer namnsättningen i Ryman & Holmåsen 1986.

Med övriga indikatorarter menar jag arter som är beroende av gammal skog och död ved för sin överlevnad men som inte anses vara hotade, sällsynta eller hänsynskrävande.

Utöver de skogliga inventeringarna har inventeringar utförts på andra naturtyper som det öppna havet (fåglar), strandängar, strandskogar, våtmarker, naturängar, längs vägar, vid gårdsmiljöer och nere vid hamnar, områden som oftast hyser intressanta och spännande arter. Vi har även noterat de fåglar som kommit i vår väg. Att inventera fåglar vid denna tid på året är inte så givande då de oftast är tysta och använder all sin tid till att skaffa mat åt sina ungar.

Nyckelbiotoper	Nyckelelement
<i>Exempel enligt Skogsstyrelsen</i>	
Urskogsartad tallskog	Boträd och hålträd
Kalktallskog	Gamla träd och buskar
Urskogsartad granskog	Kjolgran, sengran och senasp
Urskogsartad hällmarkstallskog	Gammalt solitärträd
Lövrik barnnaturskog	Solitärt stående gran
Örtrik gransumpskog	Lövträdssockel
Alsumpskog	Döende träd
Lövskogslund	Stubbe och naturlig stubbe
Lövbränna	Brandljud och högstubbe
Äldre skogsbete	Torrträd och torraka
Bergsbrant	Låga av olika trädslag
Rasbrant	Grov gren av lövträd
Blockmark	Rotvälta och klenved
Primär strandskog	
Bäckravín, bäckdråg	

Arter är beroende av död ved

Föda: Svampar lever av veden. Insekter äter innerbark, ved, svamp, mulm och andra insekter. Fåglar äter insekter.

Växtplats och boplats: För lavar, mossor, myror, bin rovkter, fåglar m f.l

Skydd: Mot torka, kyla och som övervintringsplast för insekter, snäckor och ryggradsdjur.

Stående och liggande döda träd har ofta mycket olika flora och fauna.

Det finns för lite dö ved av rätt kvalitet. Många arter kräver död ved av gamla, senvuxna träd. Stammarna bör vara grova, gärna med många och kraftiga grenar så att de kommer upp en bit från marken. Klén torrträd faller lätt omkull, och när de väl ligger så multnar de bort för fort, torkar upp, eller blir överväxta av markvegetationen. Ett dött träd skall leva länge. Vissa rödlistade arter lever visserligen i färsk död ved men andra, framförallt bland mossor och svampar, kräver sena sussionsstadier.

Asplåga med obestämd skinnsvamp, foto Sture W.

Kriterier för rödlistade arter

0	försvunnen
1	akut hotade
2	sårbara
3	sällsynta
4	hänsynskrävande

Rödlistor

Rödlistor är förteckningar över de arter som bedöms vara mer eller mindre hotade eller sällsynta. Arterna klassificeras enligt en femgradig skala som ger en översiktlig bedömning av arternas status. Arter trängs tillbaka i landskapet av många olika orsaker såsom förändringar i markanvändning, kemiska faktorer etc.

Nyckelelement

Biologiska företeelser och andra inslag i biotoper som är livsnödvändiga för många djur och växter, t ex bergväggar, gamla och grova lövträd, torrträd och lågor. Enligt Skogsvårdsstyrelsen.

Signalarter

Art som signalerar värdefulla biotoper. En signalart uppträder i biotoper med höga naturvärden och ska vara lätt att identifiera i fält. En signalart kan vara rödlistad men är det vanligtvis inte. Enligt Skogsvårdsstyrelsen.

Succession

Stegvis naturlig förändring av ett ekosystem över tiden. Sena successioner har ofta högre naturvärden än tidiga.

Kontinuitet

Tid av obrutenhet i ekosystemet. Skogar med lång kontinuitet har generellt sett höga naturvärden.

Allmän geologisk beskrivning av Sandön

Kvartärgeologi

G Enequist 1946 beskriver Sandöns geomorfologiska bildningar på följande vis;

Den i nordväst/sydost-lig milslånga ön är i sin södra hälft kluven i två låga halvöar. Åsar förekommer på huvudön samt på den östliga halvön, Klubbvikshalvön, medan den västliga halvön med Sandöörarna och Killingholmen är uppbyggd av endast berg och morän. Mitt på den odelade ön reser sig Sandöberget (laga skifte 1851: Lappmyrberget) till över 40 m ö h. Kring denna höjd och kringliggande berg delar sig rullstensåsen i två armar, varav den västliga är kraftigast och efter en halv mil sinar ut, medan den östliga efter en stark uttunning vid Sandö by fortsätter i en kraftig ås på Klubbvikshalvön. Den ovan nämnda rullstensåsen från öns nordspets till Sandöberget är tydligt markerad. Som fortsättning av denna ås kan räknas ett par åsstumpar vid vägen till Avarevet. På ömse sidor om åsen sträcka sig breda rullstens- och sandheddar. Sanden avlöses successivt av berg, myr och morän.

Dynbildningar på Sandön förekommer över hela det isälvsavlagrade området på såväl låga som höga nivåer. På Sandön återfinns även luleområdets vackraste sanddyn. Den sträcker sig cirka 6 km längs hela västsidan av ön ned till Avarevet. Dess relativa höjd är ca 3,6 m. Vid laga skifteskartan från år 1851 låg strandlinjen i anslutning till dynkanten vid Sandberget. Nu ligger stranden ca 600 meter längre mot norr. Endast på Sandön förekommer, en sanddyn, som vidare utvecklas till parabledyn.

Följande beskrivning har plockats ur rapporten ”Landhöjning och kustbygdsförändring”, Nordisk symposium Luleå 2-4 juni 1982. Av O Norrman, Naturgeografiska institutionen, Uppsala universitet.

” Strandutvecklingen i skärgårdarna betingas i hög grad av primära berggrundsmorfologiska förutsättningar och de glacierna jordarternas fördelning. Variationer i bottenmorfologi, öars strandkonfiguration och landarealernas fördelning gör att en bestämd stranddynamisk zonerings existerar. Omfördelning av sediment genom erosion, transport och sedimentation genom förändrade expositionsförhållanden under landhöjningen är en viktig process inte enbart inom skärgården utan även för sedimentationen i omgivande hav.

Sanddyner

Om en flack bränningzons med sandrevlar lyfts upp snabbare än vad vågerosionen kan bortföra sandmaterialet uppstår en naken sandyta från vilken vinddrift kan skapa betydande sanddyner samtidigt som zonens yttersta, vattentäckta del eroderas av vågorna.

Sedimentavsättning

I skärgårdarna tillförs således oorganiskt material till de kustnära bottarna i huvudsak genom stegvis omlagring av vågsvallat material allteftersom nya arealer lyfts upp till exponerat läge genom landhöjningen. Höjningen innebär samtidigt att vikar och fjärdar främst avsnörs i

skärgårdarnas inre delar. Genom denna process kan finsediment som avsatts i djupare lungbäcken (sänkor) bli övertäckta av grövre, svallat material, som därefter kan överlagras av gyttjor och igenväxningssediment innan lagerföljden genom landhöjningen lyfts ovan havsytan.

Sandöklubben representerar ett identiskt glacifluvialt läge med ett åsparti som genom en isfrontal randbildning förbinds med en moräntäckt bergribba; i detta fall Likskär. I randpartiet, som uppbyggs av såväl morän som glacifluvialt material har en farledsränna upptagits. Östsidan av Sandöklubben består av tre större morfologiska enheter. Den innersta består av en glaci-fluvial rygg med bankar av grus och sten, som blottades vid upptagandet av fartygsrännan. På ryggen har dynsand ackumulerats (Enequist 1944). Med undantag för ett mindre parti på norra delen är dynerna stabiliserade av uppvuxen tallskog. Utanför dynranden följer ett brett, flackt plan på ca 1-3 m höjd ovan medelvattenytan. Planet är starkt präglad av vinderosion. Ytan täcks av ett enkellager av småsten, som anrikats då vinden fört bort finare partiklar. Denna deflationsyta är mycket känslig för påverkan som rubbar stenlagret. Även små sår, som uppstår av människotrap, leder till fortsatt erosion. På planet återfinns också enstaka block. En mindre strandvall, huvudsakligen uppbyggd av flygsand, skiljer det inre planet från det nutida, flera hundra meter breda strandplanet. I norra delen avslutas planet med en under-vattensslänt, som står i rasvinkel. Mot söder flackar slutningen ut i anslutningen till den breda uppgrundningen. På planets yttre del kan tre tydliga bränningsrevlar urskiljas. Den innanför-liggande plandelen ligger bar vid lågvatten. På ytan ligger driven sand i låga dynformer, särskilt i anslutning till blocken. Vid högvatten bildas revlar av vågströmmarna. Sandöklubben har ett öppet vindfång mot sydost ut till havs över Junköfjärden, men skyddas i viss mån från havsvågor av den mot Vittågelskär utskjutande uppgrundningen.

Förklaringar	
laga skifte	<i>jordskiftessystem för jord som infördes genom 1927 års skiftesstadga</i>
rullstensåsar	<i>isälvsavlagring med långsträckt ryggform</i>
parabledyn	<i>U-formad flygsandsdyn med öppning mot vindriktningen</i>
glacigena	<i>istidsprocess</i>
glacifluviala	<i>isälvsavlagrade sediment</i>
ackumulerats	<i>sedimentationsprocess, avlagringar</i>
deflationsplan	<i>vinderoderad markyta med anrikning av grova partiklar som sand, grus och småsten, vilka blir kvar när lätta partiklar blåser bort</i>

Om 150 år har det nuvarande strandplanets yta vid Sandöklubben helt lyfts ovan havsytan. Under höjningens gång kommer planets yttersta del att övergå från bränningszon till svallzon som samutbildas, men hela det 600 meter breda strandplanet kommer inte att hinna eroderas. De kvarstående inre delarna, som lyfts ovan havsytan kommer att utsättas för vinderosion och bilda ett nytt deflationsplan. Stannar vegetationen kvar på den uppbyggda strandvallsdynen kommer inblåsande sand att uppfångas och en ny serie av dyner bildas. Om däremot vegetationen av någon anledning förstörs kommer sanden att driva vidare in mot de gamla skogsklädda dynerna och skillnaden mellan det äldre och det nya deflationsplanet blir gradvis utjämnat.

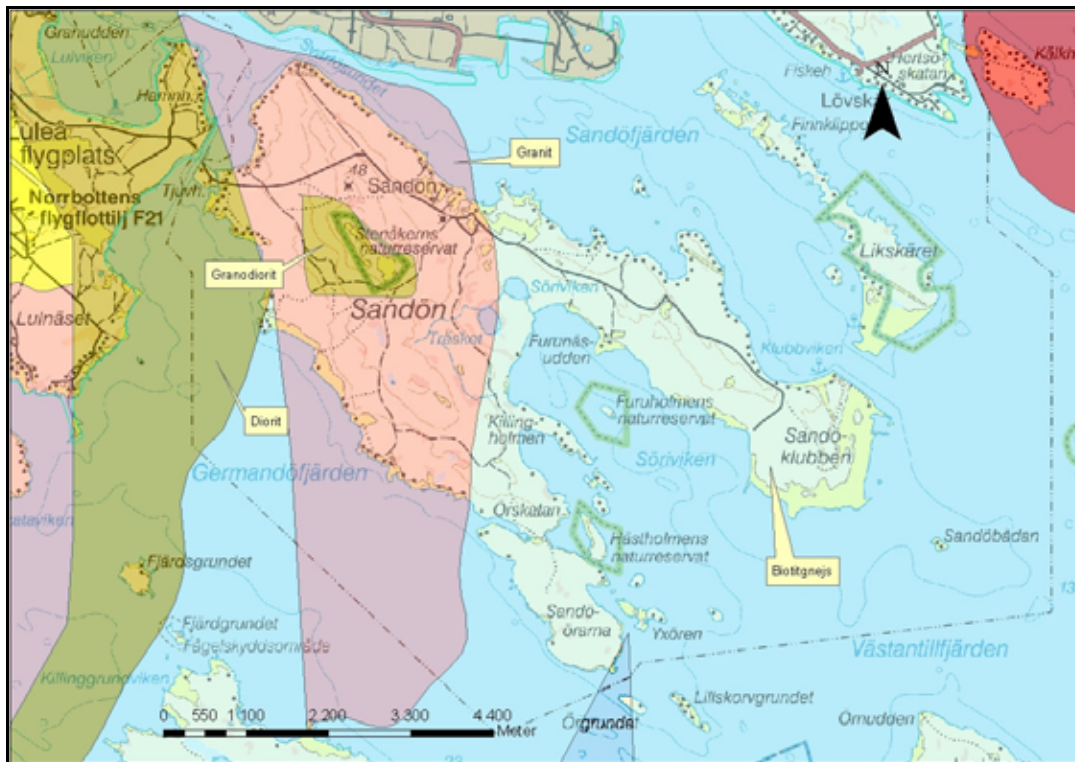

Förekomsten av större block på östra sidan av Sandöklubben kan ha följande två förklaringar; att blocken deponerats redan i samband med landisens avsmältning eller att de tillförts med drivande havsis från blockrika moränstränder. Med hänsyn till den rikliga förekomsten av block på södra sidan av Sandöklubben och hög stormfrekvens från S, framstår tillförsel genom infrysning i drivis mest sannolik.

För 900 år sedan, då de glacifluviala avlagringarna på Sandöklubben började höjas över havet, var den stranddynamiska situationen i Klubbviken mellan Sandöklubben och Likskär ungefär detsamma som idag ute vid Sandgrynnorna i viken norr om Skvalpen ”.

Berggrund

Berggrunden domineras av sura bergarter som granit, gråvackeskiffer och gnejsig diorit. Granit och gnejsig diorit uppträder på västra delen av ön från Tjuvholmen till området öster om Sandögårdarna och ner mot Örskatan. Öster härom dominerar en mörkgrå gråvackeskiffer som i håll kan studeras vid Björnöhällan och vid Killingholmen.

Vid Lappmyrberget och Sandöberget förekommer stora hållområden med granit och gnejsig diorit som har starkt är påverkade av migmatisering (olika omvandlingsstadier av bergarter i samband med nedsänkning i jordskorpan med påföljande tryck och temperaturförändringar). Dm till meterbredda gångar av aplit uppträder rikligt, vackert parallellorienterad i graniten.

Naturbeskrivningar

Skogslandskapet

Den 2570 ha stora ön domineras av lavristallskogar av varierande ålder och struktur. I det lavrisrika markskiktet dominerar mjölon, nordkråkbär och lingon. Stora delar av skogarna har i olika omfattning påverkats av skogsbruk, allt från glea plockhuggningar till dagens storskaliga och moderna skogsbruk. Men fortfarande finns opåverkade delar där gammelskogen har fått utveckla sig fritt under århundraden. I vissa delar, framför allt på sydöstra skänkeln finns granskogar med intressant ålder och struktur. I det friska markskiktet växer blåbär, lingon och revlumner och i vissa delar är ekbräken vanlig. Strandskogar med gråal och björk är vanligast på östra sidan, framför allt inne i de djupa och skyddade vikarna. De strandnära skogarna som ligger i anslutning till fritidsstugor har påverkats genom insamling av brännved och vindfällan. Bränder har under olika omgångar drabbat Sandöns tallskogar. Brandljud, brända stubbar och lågor indikerar brändernas omfattning på ön. För att underlätta biotopbeskrivningarna har områdena delats in i delområden.

Skog

Sandöklubben 1.

Yttre delen av Sandöns norra skänkel. Området sträcker sig fram till nedfartsväg till Söriviken. Markägare Luleå kommun. I området ligger Klubbvikens havsbad och stugby. Yttre delen utgörs av ett öppet dynlandskap med såväl aktiva som fossila dyner. Längre in binds sanddynerna av uppväxande tallskog. En hög dynrygg går i nordsydlig riktning från havsbadet och ner mot Söriviken. Uppe på dynryggen växer en gammal tallskog där inslag av grenspärriga överståndare, torrakor och vindpinade skärgårdstallar ger landskapet en känsla av urskog. På flera träd noterades talticka. Östra och sydöstra delen av Sandöklubben har påverkats starkt av sanddriften. I området finns en gammal avverkning där en ungskog av tall har kommit upp. I markskiktet är ren- och påskrislavar vanliga, men det är framför allt i ungskogen renlaven är mäktig. Övriga arter i fältskiktet är mjölon, nordkråkbär och lingon. En smal upphugning för sjöfarten har påverkat delar av gammelskogen. Vid sydvästra sidan finns en bred och högvuxen björkbård som närmare havet övergår i alskog. I den döda veden sågs rikligt med spår efter vedlevande insketer och spåren efter hackspettar är tydliga i de delar som uppvisar död ved.

Strandvallsänkor vid Klubbviken, foto Sture W.

Naturskogen

Naturskog innebär att skogen har föryngrats naturligt och är opåverkad av modernt skogsbruk. En naturskogsmiljö innebär oftast en flerskiktad trädstruktur, stor trädslags- och åldersvariation. Träd dör av ålderssvaghet, torka, sjukdom, brand, snöbrott eller stormfällning. Härigenom bildas successivt ny död ved i form av döda grenar, gamla levande träd, stubbar och liggande träd ”lågor”. Eftersom åldern hos träden ofta är hög blir också många stammar grova. I de brukade skogarna finner man idag inte denna variation och stora mängd död ved. Eftersom bestånden avverkas innan träden hunnit mogna biologiskt, bildas inte död ved av naturligt döende träd. Trädslagsvariationen är också ofta begränsad, vilket medför brist på död ved av ovanligare trädslag. När en skog lämnas för fri utveckling skapas goda förutsättningar för de vedlevande arterna. Gammal och gles tallskog utgör livsrum för en rad vedlevande insekter av vilka många i dag är starkt hotade.

Klubbviken 2.

Området öster om havsbadet inklusive Sandberget och fram till vägen som går söder om Björnöhällan och ner mot Söriviken. Privat- och kommunal markägare. Landskapet är småkuperat och ett större klapperstenfält med fossila dyner ingår. En markerad och mycket kraftig dynstruktur finns norr om Sandberget. Öster om Sandberget och söder Klubbviksvägen finns ett 30 ha stort område med 300 årig tallskog. Närmare havet finns ett mindre område med äldre barrblandskog där flera tallöverståndare ingår. Närmare stranden blir inslaget av löv rikligare. Ullticka och harticka påträffades och spår efter hackspettar noterades. Mot norr övergår landskapet i en öppen tallskogsbeväxt lavrished där flera tallar har hög ålder. Området påverkas fortfarande av sanddrift och en mäktig dynbildning, som fortfarande är aktiv, höjer sig likt en vägg längs norra sidan av den öppna heden. Från dynkanten till Klubbviksvägen finns en 300-400 årig tallskog som till stor del är orörd. Här finns rikligt med torrakor, lågor och högstubbar. Flera träd bär spår efter olika bränder. Uppe på dynfältets krön har tallrötterna eroderats fram i det sandiga och lätteroderade materialet. De framblåsta rötterna ger gammeltallarna ett speciellt utseende. Ett stort antal talltickor noterades på de stående gammeltallarna och flera träd uppvisar hål efter hackspettarnas framfart. Närmare dynkanten ökar inslaget av altaigran och gran. Ett fåtal granolagor påträffades från vilka ett flertal vedsvampar samlades in för artbestämning. Från Sandberget och österut finns en sluten ungskog av tall som förmodligen har kommit upp efter en brand. I området finns rikligt med brända lågor, stubbar och högstubbar. Uppe på Sandberget, bland klapperstenarna finns fortfarande ett flertal gammeltallar tillsammans med torrakor, högstubbar och lågor. På lågorna noterades sällsynt dvärgbägarlav (H4) och på stubbarna kortskaftad ärgspik (H4).

Kortskaftad ärgspik, foto Sture W.

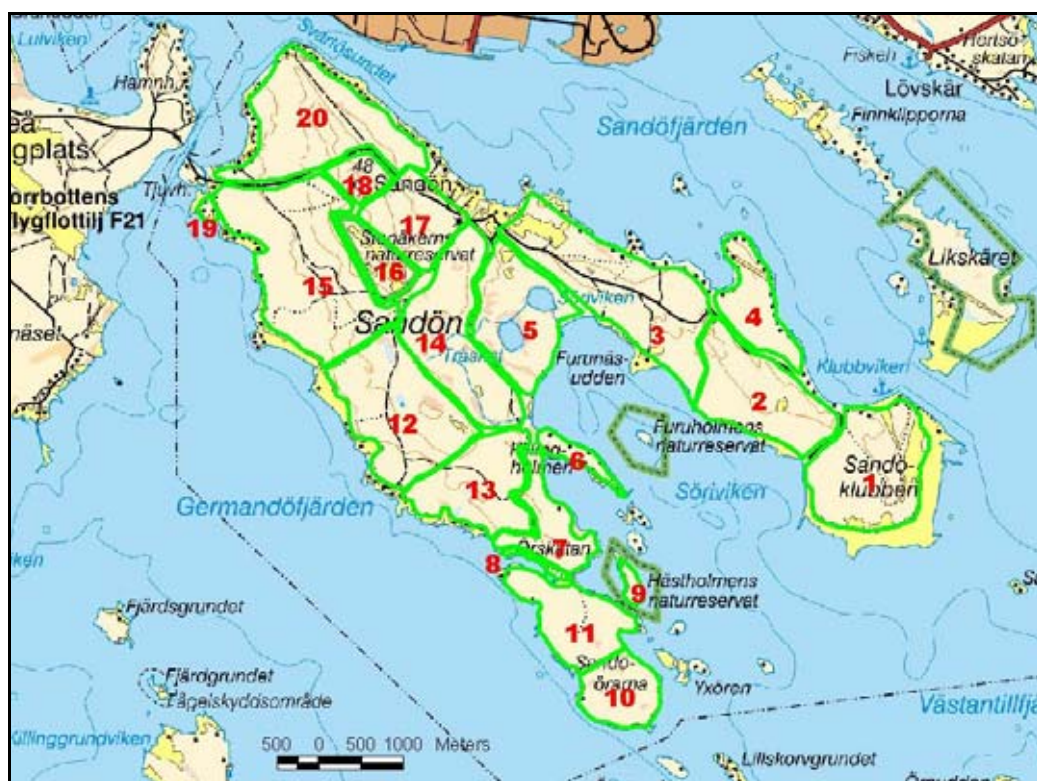
Dvärgbägarlav, foto Sture W.

Dynbildning vid Klubbvikens östra utpost, foto Sture W.

Furunäsudden 3.

Området sydöst om Sandberget och ner till inre delen av Söriviken och över till Bockholmsviken i norr. Privat markägare. Väst om Sandberget och norr om Furunäsudden dominerar sandiga lavrishedar beväxta med tallskog. Längs södra sidan av Sandberget finns ett område med gamla tallar, torrakor och överståndare medan större delen av området är plockhuggen och städad. Stubbar och ett mindre antal brandpåverkade lågor noterades. I anslutning till strandskogen ökar inslaget av gran och björk och tillgången på lågor och vindfällen blir vanligare. Vedsvampar som granticka och vedticka var vanliga på gran- och tallågor. Inom området finns ett gammalt duvhöksbo. Nordväst om Furunäsudden finns en större avverkning och söder om Sandberget finns uppväxande tallskogar med fluffiga lavtäckan. Nordväst om Sandberget har nyligen en 300 år gammal tallskog gallrats. Här finns nu ett glest trädskikt med äldre tallar. Norr om vägen är gallringen ej lika omfattande så mycket finns kvar av den gamla skogen. Tallskogen norr om vägen och fram till Sandögårdarna uppvisar ålder på 150 till 300 år och söder om vägen finns upp till 200 år gamla träd. Plockhuggning och städning har starkt påverkat strukturen i skogen.

Björnöhällan 4.

På den utskjutande udden nordväst om Sandögårdarna finns en tallskog med 300 åriga träd. Skogen uppmärksammades i samband med Naturvårdsverkets urskogsinventering (klass 2). Björnöhällan ägs av Luleå kommun, området söder om Björnöhällan är privatägd. Udden består av tallbevuxna hållmarker som söderut övergår i grövre moräner och sandiga sediment. Ett smalt stråk av gammal granskog utbreder sig från inre delen av viken och vidare ner mot sydöst. I granskogen är markfuktigheten högre och en mindre myr påverkar områdets luftfuktighet. Rikligt med lågor och död ved i olika åldrar och dimensioner förekommer och flera rödlistade vedsvampar som rosenticka, ullticka, harticka, lappticka, doftskinn och rynkskinn har noterats. Tallskogen på Björnöhällan har påverkats av plockhuggning och uttag av död ved har brutit träd- och lågakontinuiteten. Ett smalt och långsträckt stråk, upphugget för sjöfarten går rakt in i gammelskogen. Söder om Björnöhällan och norr om Klubbviksvägen övergår tallskogen i yngre åldrar. I detta område dominerar lavrishedar med låga strandvallar och dyner, glest bevuxna med lågvuxen tallskog med trädåldrar över 150 år. Här finns död ved, brända lågor och stubbar i varierande mängd och flera intressanta vedsvampar påträffades under höstens inventering.

Träsket 5.

Beläget i inre delen av Söriviken. Privat markägare. Här finns två mindre tjärnar omgivna av sumpkärr. Marktypen i granskogen varierar mellan frisk- fuktig till våt. Flera diken har grävts från det omgivande skogslandskapet och ner till tjärnarna. Trädsiktet utgörs av sluten granskog, med stort inslag av altaigran, små stråk av sumplövskog ingår mellan tjärnarna där inslaget av jolster, sälg och glasbjörk är stort. Granskogen är till stor del påverkad av gallring och vi noterade endast ett fåtal intressanta områden. Ett fiskgjusepar noterades vid besöket och den tretåiga hackspetten påträffades, vilken är en god indikatorart för gammelskog.

Växtligheten är frodig i vissa delar och i det fuktiga markskiktet påträffades rikligt med korallrot och spindelblomster.

Killingholmen 6.

Moränrygg med små hållblottor. Privat markägare. Barrblandskog med övervägande gran, till stor del påverkad genom gallring och plockhuggning. Enstaka äldre tallar och lövträd ingår.

Örskatan 7.

Området mellan stranden och vägen. Privat markägare. Skogen närmast Killingholmsviken domineras av en högväxt och grovvuxen granskog. Fältskiktet är av frisk blåbärristyp med inslag av ekbräken. Fuktigare stråk förekommer där majbräken, spindelblomster, ögonpyrola trivs. Högre upp på sluttningen övergår marken i tallskog med ett markskikt av av lingon- och blåbärsristyp. Flera överståndare förekommer och i en av dessa gamlingar påträffades ett fiskgjusebo.

Örviken 8.

Strandskog i anslutning till Örviken. Privat markägare. Här finns rikligt med grova gråalar och jolster samt stor tillgång av död ved och lågor på vilka hackmärken noterades.

Hästholmen 9.

Ute på nordöstra delen av Sandöörarna finns en långsmal udde fast förenat med Svartholmen. Yttre delen av holmen är grovblockig och svallad medan finsedimentstränder utbreder sig in mot viken. Altaidominerad kronoskog med stort innehåll av gamla björkar och alar. Skogen är starkt slutet och markskiktet är artfattigt. Hästholmen som tidigare var en kronoholme övergick 1997 i ett naturreservat.

Sandöörarna 10.

Yttre delen av Sandöns södra skänkel. Privat markägare och Luleå kommun. Blockrik, hårt svallad morän. Skogen domineras av äldre gran av altaityp med stort inslag av gamla björkar. Markskiktet är av frisk blåbärsristyp där stråk av små våtmarker påverkar områdets luftfuktighet. En stor del av Sandöörarna har för några år sedan kalavverkats och det är endast på den yttre delen som fortfarande bär skog, naturskog som i vissa delar hyser rötade träd, lågor och vindfällan. Ett fåtal rödlistade arter som ullticka, rynkskinn samt kötticka noterades på lågorna. Granskogen på yttre delen av Sandöörarna bör skyddas från kommande avverkningar då den utgör de sista resterna av äldre granskog på Sandön.

Björnudden 11.

Sydvästra delen av Sandöörarna. Privat markägare. Yngre skogsbrukspåverkad tallskog med lingon- och blåbärsris i fältskiktet.

Stor-Skagsören 12.

Området mellan Avarevmyran och havet. Privat markägare. Landskapet som sluttar svagt ner mot havet utgörs av sandiga sediment med strandvallar. Här finns små strandnära kärr där bl a späd korvskorpionmossa indikerar rikkärrsvegetation. I anslutning till vägen finns mindre myrstråk med fattig vegetation. Området är talldominerat förutom strandskogen där gran och björk ingår. Skogen är påverkad av skogsbruk.

Avarevmyran 13.

Området mellan Avarevmyran och Stormyran. Privat markägare. I området finns en mindre höjd ca 30 m ö h som omges av sandiga sediment med inslag av strandvallar och hållmarksstråk där små myrstråk av fattigtyp ingår. Tallbevuxen hedartad mark där fältskiktet domineras av lingonris och mjölon. I anslutning till hållområdet växer klena och senvuxna aspar. Ungskogar har stor utbredning och en relativt ny avverkning finns i ett smalt område från Avamyran och ner mot sydost.

Stormyran, Stampmyran 14.

Området från Stormyran och upp till Sandögårdarna är privatägd. Landskapet är flackt och myrrikt med svallad morän, endast en mindre del utgörs av sandiga sediment. Området har sedan gammalt dikats ut och de hydrologiska förhållandena har därmed starkt förändrats. Här finns allt från fuktiga granskogar med stort inslag av löv till grandominerade delar av frisk ristyp. I anslutning till Stormyran finns ett stort inslag av gamla myrtallar. Flera duvhöksbon påträffades i området. Tidigare, då Luleå kommun ägde marken var skogen till stor del orörd. Äldre plockhuggningar samt dikningar har utförts, men efter att området åter har övergått till privat markägare har hyggesrensning och gallring införts. Flera nya och gamla hyggen finns i utkanterna. Området är intressant bl a ur rovfågelssynpunkt då äldre träd förekommer som kan uppbära större risbon. Två duvhöksbon samt ett sparvhöksbo påträffades. Vi hade även sjungande gärdsmyg i närheten av duvhöksbona.

Skagsören 15.

Området söder om Stenåkerns naturreservat ner mot Skagsören och vidare upp till Finsandsudden. Privat markägare. Landskapet sluttar svagt ner mot söder och utgörs av sandiga sediment med stråk av strandvallar. I den lavrisrika miljön dominerar tallskog som i vissa delar utgörs av ungsskogar och avverkade skogar och det är endast i ett smalt stråk nordväst om Skagsören förekommer äldre tallskog.

Lappmyrberget 16.

I området ligger Stenåkern, ett unikt klapperstensfält avsatt som naturreservat 1970. Centralt belägen höjdrygg uppbyggd av ett större klapperstensfält med omgivande hållmarker. Från Lappmyrberget får besökaren en fantastisk utsikt över havet. På norra sidan av fältet finns fuktiga skogar med stort inslag av lövträd. I anslutning till klapperstensområdet har en stor del av de gamla tallarna plockats ut. Äldre lågor och stubbar är relativt vanliga medan torrakor är mera ovanliga i området. Olika vedsvampar noterades på de gamla tallågorerna. På norra sidan fältet finns fuktiga skogar där rikligt med senvuxna och knotiga aspar och andra lövträd ingår. En viss lågakontinuitet föreligger där bl a ullticka noterades. För vidare information om reservatet, se Länsstyrelsens rapport Naturreservatet Stenåkern (1979).

Syd Sandögårdarna 17.

Norr om Lappmyrberget sluttar terrängen ner mot Sandögårdarna. Privat markägare. Nordslutningen domineras av sandiga sediment där stråk av strandvallar och mindre myrstråk ingår. Det talldominerade området är till stor del påverkat av skogsbruk. I anslutning till fuktigare delar finns inslag av gran och lövträd.

Lappmyrbergsmyran 18.

Landskapet norr om myren och berget och fram till vägen domineras av sandiga sediment med långsträckta strandvallar där små myrstråk ingår. Privat markägare och Luleå kommun. Tallen dominerar medan gran uppträder i anslutning till fuktigare delar och till myrstråken.

Trädåldern varierar mellan 130 och 200 år. I anslutning till den lilla myren som ligger norr om berget finns lågor av tall och gran samt rötade träd. Ett flertal intressanta vedsvampar samlades in för artbestämning. I anslutning till vägen och till närliggande områden finns rikligt med nattviol och under vissa somrar kan över 1000 blommande exemplar räknas. I det lavrisrika markskiktet noterades även grönpyrola tillsammans med de vanligare arterna mjölon och ljung. Området är intressant för insekter och fåglar på grund av sin ålder och tillgång på död ved. På södra sidan av myren och Sandöberget finns ett stråk av äldre tallskog samt områden med ungskog där ren- och påskrislavar allmänt förekommer.

Finsandsudden 19.

Öster om udden finns en äldre skogsbrukspåverkad granskog som längre in från stranden övergår i ren tallskog. Privat markägare. Sedimentmarker med låga strandvallar och i anslutning till vallarna små myrstråk.

Kötticka, foto StureW.

Harticka, foto Länsstyrelsen i Norrbotten.

Påträffade kryptogamer på Sandön

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ullticka					X		X		
Rosenticka							X		
Tallticka	X	X	X						X
Rynkskinn					X		X		
Garnlav					X		X	X	X
Gränsticka			X						
Kortskaftad ärgspik				X		X			
Dvärgbägarlav				X		X			
Kötticka		X					X		
Granticka	X	X	X	X	X		X		X
Harticka							X		
Timmerticka		X			X		X		
Vedticka	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Doftskinn							X		
Slånlav	X								
Mjölrig brosklav	X								

1. Klubbviken 2. Klubbudden 3. Furunäsudden 4. Sandberget 5. Sandöörarna 6. Lappmyrberget
7. Björnöhällan 8. Lappmyran 9. Stormyran

Övriga mer eller mindre vanliga arter: fnösketicka, björkticka, sprängticka, eldticka, violticka, klibbticka, vedmussling, aspticka, alticka, sälgticka

Tjärdalsmyran 20.

Hela området från Tjuvholmssundet till Svartösundet utgörs av sandiga sediment. Stråk av väl utbildade strandvallar förekommer framför allt i slutningen ner mot Svartösundet. En långsträckt nipbrant sträcker sig längs västra kanten ut mot Luleälven där skog kontinuerligt rasar ner. Området som ägs av Luleå kommun domineras av tallskog med åldrar från 140 till över 200 år. Närmare Tjuvholmssundet är skogen något yngre. Rötskadade tallar förekommer allmänt och flera hackspethål noterades. De återkommande gallringarna och borttagandet av död ved har medfört att tillgången av vedsvampar är lågt. Området är naturskönt och intressant för insekter och hackspettar på grund av den rika tillgången på rötskadade träd.

Sumpskog

Örskatagrundet 1.

Längs Sörivikens västra sida finns en strandnära sumpskog. Privat markägare. Trädsiktet domineras av jolster, glasbjörk och gråal. I det frodiga fältsiktet trivs kråklöver, älgört, kabbleka och vattenklöver tillsammans med ett flertal starr- och gräsarter.

Våtmarker

På den sandiga ön är större myrar mycket ovanliga. Från inre delen av Söriviken och ut till Sandöklubben finns endast små lövkärr. Ute på Sandöörarna finns ett smalt stråk av våtmarker samtliga av fattigt typ. I inre delen av Söriviken i anslutning till Träsket finns små våtmarker och skogskärr där flera av kärren är utdikade. Stormyran, ett skogssbevuxet våtmarksområde är sedan gammalt utdikad. Den 400 meter långa Avamyran, Sandöns största myr, är mycket blöt och uppvisar en medelrik vegetation. Lappmyrbergsmyr är en gungflymyr med fattig vegetation.

Träsket 2.

Vid tjärnens västra sida påträffades ett område där arter som stor skedmossa, guldskedmossa och trekantig svanmossa indikerar ett rikare förhållande. I de blöta och gungande mjukmattorna som är farliga att ta sig ut på växer en frodig matta av missne tillsammans med topplösa.

Killingsholmsviken 3.

I inre delen av Killingsholmsviken finns ett mindre kärr som påverkas av översilning från framsipprande källor. Bland mossorna noterades späd korvskorpionmossa, piprensarmossa, kärrkamossa och myruddmossa. Ett 15-tal blommande ängsnycklar noterades tillsammans med dvärgbläddra och dybläddra, korallrot och myggblomster, kärrfräken, kärrsilja, gräsull och ullsäv.

Örviken 4.

Inne i inre delen av Örviken finns ett sumpkärr med mycket frodig växtlighet. Här noterades bl a smal sprängört, missne, ängsull, norrlandsstarr och sjöfräken.

Piprensarmossa, foto Sture W.

Guldspärmossa, foto Sture W.

Stor-Skagsören 5.

Längs södra sidan av Stor-Skagsörens finns ett par mindre, strandnära kärr med kalkpåverkad flora. Bl a påträffades rikligt med den rikkärnsindikerande bladmossan späd korvskorpionmossa. Bland kärlväxterna noterades kärrfräken, kärnsälting, vitstarr och liten ärtstarr. Intill finns ett större blötkärr där en mindre bäck skapar små höljar på sin väg genom kärret. I höljorna blommade flera exemplar av den vackert vita nordnäckrosen och i kärret noterades även gräsull. Ett strandnära kärr hade dikats under våren och grävskopan stod fortfarande kvar vid en av sommarstugorna.

Albården

Stora delar av den norra strandsidan och runt Tjuvholmen och ner till Örviken saknar den naturliga albården. Mindre alzoner förekommer bl a vid Tjuvholmen, norr om Skagsören och mellan Bockudden och väst om gårdarna. Albårdar med större utbredning förekommer längs större delen av Söriviken och Killingholmsviken. En strandnära sumpbjörkskog finns vid södra sidan av Sandöklubben. Död ved i olika successionsstadier förekommer och spår efter insekter och födosökande hackspettar är stort. Grova och döende träd av gråal, sälg och jolster utgör intressanta biotoper för vedlevande insekter. De spår som man ser i albården av födosökande hackspettar liknar hackmärken efter den vitryggiga hackspetten.

Sandöklubben 1.

Här bildar en högre björkskog en djup och långsträckt strandskog. Här och var ingår gråal och rönn. I det örtrika fältskiktet växer bl a vitpyrola, majbräken, skogsbräken, rödblåra, strandvänderot samt ängs- och skogskovall. Grova träd och död ved där olika triviala tickor samt insekthål som indikerar att området utgör en värdefull lokal för vedlevande insekter. Vid nordvästra sidan av udden, närmast havsbadet finns en gammal gråalård där inslaget av död ved är stort.

Söriviken 2.

I inre delen av Söriviken från Furunäsudden och ner till Killingholmsviken finns en smal gråalård som är något djupare in mot Furunäsviken. Små grundvattenutströmningar vackert blågrönskimmrande rinner ut på den flacka stranden. Död ved förekommer och spår av insekter och födosökande hackspettar är stort.

Killingholmsviken 3.

I inre delen av viken finns en mindre strandskog av gråal, sälg, jolster och rönn. I området finns rikligt med död ved och flera träd bär hackmärken efter födosökande hackspettar.

Strandalård, foto StureW.

Örviken/ Hästholmen 4.

Djup strandalskog på båda sidor om Örviken. Här finns rikligt med död ved. Grålbården fortsätter längs hela strandensidan ut till Hästholmen. Albården ökar i djup längs norra sidan av Sandöörarna.

Tjuvholmssundet 5.

På norra sidan av Tjuvholmen finns en lågvuxen, väl sluten grålbård som på sikt blir intressant för insekter och hackspettar.

Strandängar

Växtligheten på Sandöns sandstränder är genomgående artfattiga. Arter som strandråg, saltarv och strandvial är bland de vanligaste. Finsedimentstränder där blandningen mellan lera, grus och block ger en rik och säregen flora. Dessa stränder återfinns vid Tjuvholmen, vid inre delen av Söriviken, runt Killingholmsviken och ute vid yttre spetsen av Sandöklubben. Bland arterna kan nämnas ormtunga, klapperögöntröst och grönlandsgåsört. De grova blockstränderna håller oftast en intressant och variationsrik växtlighet. På dessa stränder ses arter som klappermolke, strandvänderot och kråkvicker och ute i vattenbrynet står den vackra gultåteln. Från norra sidan av Killingholmen, runt Sandöörarna och ut till Björnudden finns de blockrika stränderna.

Sandöns östra sida, den låga kusten, foto Sture W.

Strandvial, foto Sture W.

Strandvial, baljor, foto Sture W.

Tjuvholmen 1.

På norra sidan av holmen finns djupt inskuren vik som vid högvatten översvämmas. Bottenfloran är rik med arter som sylört, tretalig slamkrypa, nordslamkrypa (H4), trådnate och klolånke.

Sandöklubben 2 och 3.

Ostsydost om Klubbviken finns en långgrund strand med leriga sediment. Bland kärlväxterna noterades nålsäv, knappsäv, agnsäv, sylört, östersjötåg och myrtåg. På södra sidan av udden utbreder sig långgrund sandstränder där växtligheten fläckvist kan vara rikare. Glesa ruggar av strandråg, mattor med strandvial och saltarv samt tuvor med strandglim ses i det sandiga materialet. Där stranden blir grusigare kommer gulkämpar, strandögontröst, klapperstarr, havs- och kärnsälting, liten ärtstarr och salttåg. Vid några platser översilas strandängen och vid dessa drag påträffades tagelsäv. Strandängen strax norr om Klubbvikens havsbad är en god rastlokal för vadare och under höstarna har bl.a. kärnsnäppa, sandlöpare och myrspov observerats.

Furunäsviken 4.

I inre delen av Söriviken finns en fuktig finsedimentstrand som vid högvatten översvämmas. I inre delen av den öppna stranden finns en frodig växtlighet där norrlandsstarr och madrör dominerar. På de leriga stränderna trivs arter som kärnsälting, strandranunkel, kärnspira och ruggar av blåsäv, sällsynt påträffades hårmöja. I de mera försumpade delarna sågs smal sprängört, kärnsilja och topplösa. Strax söder om Furunäsudden hittade vi en häckning av grågås. Inre delen av Söriviken är en mycket viktig rast- och översomringslokal för änder och därav är viken mycket känslig för störningar.

Killingholmsviken 5.

I inre delen av Killingholmsviken finns en buskrik och starrtavig strandäng. Delar av den östra stranden är vassrik och innanför vassbården växte flera exemplar av den för Norrbotten sällsynta krusskräppan.

Örskatagrundet 6

Öppen strandäng som regelbundet översvämmas. Klapperstarr, norskstarr, strandögontröst, kärrvial, kärrviol och slätterblomma är några av strandängens arter.

Hästholmen 7.

Längs västra sidan av holmen utbreder sig en mycket artrik finsedimentstrandäng. Närmast albården är strandängen torrare och här noterades en rik förekomst av ormtunga tillsammans med följearterna klapper- och strandögontröst samt klapperstarr. Längre ut blir stranden blötare och fläckar av norskstarr ses här tillsammans med stora ruggar blåsäv.

Sandögrundet 8.

Längst ut på Sandöörarna finns blockrika ändmoränryggar där klappermolke, kråkvicker, strandögontröst, östersjö- och salttåg trivs.

Örviken 9.

Runt viken finns en smal strandremsa med finsediment. I inre delen av viken är strandängen blötare med en frodig matta av missne, topplösa och norrlandsstarr. Längre ut mot havet blir stränderna torrare och arter som hund- klapper- och norskstarr, slätterblomma och kärrsälting noterades.

Avarevet 10.

Natursköna klapperstensrevlar och sandstränder med väl utbildade växtzoner av strandråg, strandvial, saltarv och strandglim.

Sjöar

På den 2570 ha stora ön är större vattensamlingar en sällsynthet. Här finns endast två tjärnar, en avsnörd havsvik och ett par mindre vattensamlingar i anslutning till våtmarker. Tjärnarna är viktiga rast- och häckningslokaler för olika änder. Inom en snar framtid kommer Killingholmsviken att avsnöras från havet och en större sjö har då bildats. I inledningen tycker jag att vi ska lägga till att den inre delen av Vattnen utanför Sandön framför allt i Söriviksfjärden håller mycket höga ornitologiska värden eftersom ett stort antal änder översomrar och rastar på hösten där.

Träsket

I inre delen av Söriviken finns en mindre tjärn som omges av ett frodigt sumpkärr. Vi såg ett par smålom samt ett trettiotal salskrakar förutom de mer vanliga vigg, gräsand, kricka, knipa och blåsand. Längs stränderna jagade en lärkfalk trollsländor och fiskgjusarna flög oroligt omkring. Vattenväxter förekommer men dessa kunde ej artbestämmas eftersom vi inte kunde ta oss fram till tjärnen. Runt sumpkärret finns en smal gråalbård.

Söriviken

Strax norr om Träsket ligger en mindre tjärn omgiven av ett starr- och gräsrikt sumpkärr med en omslutande gråalbjörd. I tjärnen noterades rikligt med gäddnate.

Örviken

Mellan Sandöörarna och Örskatan finns en djupt inskuren havsvik som fortfarande påverkas av inströmmande havsvatten. I inre delen av viken täcks vattenytan av en frodig matta av missne tillsammans med vattenmåra och sjöfräken .

Berg och klapperstensfält

På Sandön finns ett av länets finaste klapperstensområden. Ön som är uppbyggd av mäktiga sedmint avsatta i det stora isälvsdeltat i Luleälvsåsens dalgång bildar en mångfald olika geomorfologiska miljöer som dynfält, strandvallar, långsträckta sand-stränder, klapperstensfält och hållmarker vilka har ett mycket högt geovetenskapligt skyddsvärde. Olika studier om Sandöns geomorfologi finns. På ön har ett område avsatts som naturreservat och fler områden kommer att skyddas då kommunen äger en stor del av områdena. Flera ingrepp i form av grustäkter, muddringsarbeten och barmarkskörning av fyrhjulingar har lokalt starkt påverkat delar av ön. Det störta ingreppet är då Liksäret avsnördes från ön.

Stenåkern 1.

Uppe på Lappmyrberget ligger det 1400 meter långa och 300 meter breda fältet, där 30 koncentriska klapperstensvallar ingår, uppbyggda av små runda klapperstenar. Delar av västra sidan har sedan gammalt påverkats av stenuttag. Klapperstensfältet är avsatt som naturreservat. Längs södra sidan av berget finns hållmarker på vilka en gles och lågvuxen tallskog växer. Berggrunden är av samma typ som på Sandöberget. En speciell företeelse är att hållytorna vid aplitgångarna är fria från lav.

Stenåkern, foto Sture W

Klapper, foto Sture W.

Sandberget 2.

Det över 1000 meter långa och 200 meter breda fältet är i dag exploaterat. På norra sidan av fältet ligger en kraftigt markerad strandvall. Större delen av klapperstens-materialet har använts till uppbyggnaden av stålverkstomten.

Sandöberget 3.

På det 48 m höga berget (Sandöns högsta) finns ett större hållmarksområde. Berget utgörs av en blandning av olika bergarter som granit och gnejs, där rikligt med dm- till meterbreda aplitgångar löper parallellt med varandra. De ljusa aplitgångarna är märkligt nog lavfria. Någon förklaring till detta kunde jag ej ge svar på vid besöket.

Hällar syd Stenåkern, foto Sture.

Killingholmen 4.

Här finns låga strandhällar där berggrunden består av finkorning gnejs.

Björnehällan 5.

Stort hållmarksområde där berggrunden består av finkorning gnejs.

Sandöklubben 6.

Längs den yttre delen av Sandöklubben finns både fossila och aktiva dynbildningar.

Vegetationen på de fossila delarna består av mjölon och kråkbärsris. Här finns även ruggar av strandråg, bergsyra och renfana. Västra kanten av dynamrådet bildar en brant rygg upp mot den gamla tallskogen.

Sandöklubbens yttre del, aktiv dynbildning, foto Sture W.

Sandöklubben 7.

Mindre område i gammal tallskog med aktiv dynbildning. Här har de grova tallrötterna eroderats fram av vinden.

Ängs- och odlingsmarker

I anslutning till Sandögårdarna finns odlingsmarker, marker som fortfarande brukas genom slåtter och bete. Ute på odlingsmarkerna står 12 lador som fylls med hö under sommarens slåtter. I anslutning till gårdarna finns stenbundna ängar som betesputsas. Ett 60-tal kärlväxter noterades och bland arterna var fyndet av fjällgröe det mest intressanta. Här finns också gulmåra, gul fetknopp, späd ögontröst, backskärvfrö, majsmörblomma, kattfot och blåklocka

och ute på åkrarna som numera inte plöjs dominerar tuvtåtel. Igenväxande odlingsmarker förekommer mellan de två gårdarna, vid Träskgården och vid Kvarnbäcken, som ligger i närheten av Stormyran. I anslutning till fritidstomterna har små gräsmattor skapats och här finner vi en olika ruderväxter som groblad, ogräsmarkros, vitgröe och svinmålla.

Gulmåra, foto Sture W.

Späd ögontröst, foto Sture W.

Fjällkor vid Sandögårdarna, foto Sture W.

Artlista fåglar

Artlistan bygger på observationer vid besök från 1981 - 1997. De flesta observationer är från 1997.

Smålom - 1 par sågs i Träsket	Sparvhök - Mindre allmän. Vi hittade en häckning.
Storlom - Observerades 1991. Sällsynt.	Fiskgjuse - Vi känner till 2 bon. Det häckade fåglar i bägge bona . Troligen finns det ytterligare bon.
Skäggdopping - Sällsynt. Sågs i Söriviken 1991.	Lärkfalk - Sällsynt. En fågel sågs vid Träsket.
Grågås - Mindre allmän. Häckning i Söriviken.	Järpe - Mindre allmän. Vi hittade två häckningar.
Kanadagås - Mindre allmän. Sågs 1991 i Söriviken.	Orre - Mindre allmän. Enstaka observationer.
Bläsand - Allmän i skyddade vikar och träsk.	Trana - Mindre allmän. Det finns inga lämpliga häckningsplatser.
Kricka - Mindre allmän. Sågs i träsket. Trolig häckning.	Strandskata - Mindre allmän på strandängarna.
Gräsand - Mindre allmän i skyddade vikar och träsk.	Större strandpipare - Mindre allmän. Under hösten rastar ett stort antal på sydostsidan.
Stjärtand - Sällsynt i skyddade vikar och träsk.	Sandlöpare - Sällsynt under höststräcket på sydostsidan.
Vigg - Allmän	Kärrensäppa - Allmän under höststräcket.
Bergand - Mindre allmän. Sågs ej vid inventeringen.	Enkelbeckasin - Enstaka observationer.
Ejder - Sällsynt. Sågs ej vid inventeringen.	Morkulla - Enstaka observationer.
Svärta - Allmän.	Myrspov - Sällsynt under höststräcket.
Knipa - Allmän	Småspov - Allmän under höststräcket.
Salskrake - I Träsket sågs ett trettiotal fåglar.	Storspov - Mindre allmän
Småskrake - Allmän. Häckning hittades.	Rödbena - Allmän på strandängar.
Storskrake - Allmän	Gluttsnäppa - Allmän på strandängar.
Duvhök - Vi känner till tre boplatser. I ett av bona häckade det ett par.	Skogssnäppa - Mindre allmän.

- Grönbena - Allmän vid våtmarker.
- Drillsnäppa - Mindre allmän längs stränderna.
- Labbe - Sällsynt. Sågs i Söriviken.
- Dvärgmåse - Sällsynt. Sågs i Söriviken.
- Skrattmåse - Allmän.
- Fiskmåse - Allmän.
- Silltrut - Mindre allmän.
- Gråtrut - Allmän.
- Skräntärna - Sällsynt. Två ex flög över.
- Fisktärna - Allmän
- Silvertärna - Allmän. Vi hittade en häckning.
- Ringduva - Allmän.
- Gök - Mindre allmän.
- Tornseglare - Allmän.
- Spillkråka - Mindre allmän. Sågs inte under inventeringen.
- Större hackspett - Allmän. Vi hittade tre häckningar.
- Tretåig hackspett - Mindre allmän i naturskog.
- Sånglärka - Mindre allmän.
- Backsvala - Mindre allmän.
- Ladusvala - Allmän vid bebyggelse.
- Hussvala - Allmän vid bebyggelse.
- Trädpiplärka - Allmän.
- Ängsplärka - Allmän.
- Gulärta - Sällsynt under flyttningen.
- Sädesärta - Allmän vid bebyggelse.
- Sidenssvans - Sällsynt.
- Gärdsmyg - Sällsynt. En observation av en sjungande fågel.
- Järnsparv - Allmän.
- Rödhake - Allmän.
- Rödstjart - Allmän.
- Buskskvätta - Mindre allmän på öppna marker.
- Stenskvätta - Allmän.
- Koltrast - Mindre allmän. En sjungande fågel vid tätläget.
- Björktrast - Mindre allmän.
- Taltrast - Allmän.
- Rödvingetrast - Allmän häckfågel.
- Dubbeltrast - Mindre allmän.
- Sävsångare - Mindre allmän.
- Lövsångare - Allmän.
- Kungsfågel - Allmän. Häckning hittad tidigare.
- Grå flugsnappare. Mindre allmän.
- Svartvit flugsnappare - Allmän.
- Talltita - Allmän. Häckning hittades.
- Talgoxe - Mindre allmän.
- Nötskrika - Mindre allmän.
- Kråka - Allmän.
- Korp - Mindre allmän.
- Bofink - Allmän.
- Bergfink - Allmän.
- Grönfink - Allmän.

Grönsiska - Allmän.

Gråsiska - Mindre allmän.

Korsnäbb obestämd - Allmän.

Domherre - Mindre allmän.

Gulsparv - Mindre allmän vid bebyggelse.

Videsparv - Mindre allmän.

Sävparv - Allmän. Häckande.

Strandskata

Artlista växter

Lummerväxter

Revlumner - Allmän i barrskog

Plattlumner - Mindre allmän i barrskog.

Braxenväxter

Vekt braxengräs - Allmän på grunda och näringsrika lerbottnar.

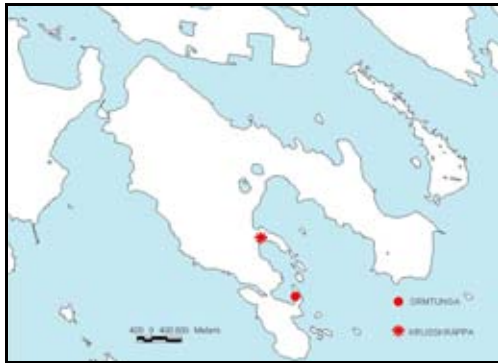
Fräkenväxter

Åkerfräken - Allmän i fuktig albård, sumpskog och i åkermark.

Skogsfräken - Allmän i skogsmark.

Kärrfräken - Sällsynt i rikare kärr.

Sjöfräken - Allmän vid tjärnar och sumpkärr, påträffad i sumpskog och i försumpad albård.

fynd av ormtunga och kruskräppa

Låsbräkenväxter

Höstlåsbräken - Sällsynt, noterad vid ett källutflöde, påträffad vid Klubbviken av Eneqvist.

Ormtunga - Sällsynt på strandängar, rik förekomst vid Hästholmen.

Majbräkenväxter

Majbräken - Sällsynt i fuktig granskog.

Kärrbräkenväxter

Hultbräken - Sällsynt i skogskärr och sumpskog.

Träjonväxter

Ekbräken - Mindre allmän i fuktig barrskog.

Nordbräken - Mindre allmän i fuktig barrskog.

Skogsbräken - Allmän i fuktig barrskog och i albården.

Tallväxter

Gran - Allmän och skogsbildande.

Altaigran - Allmän och skogsbildande.

Tall - Allmän, den dominerande skogstypen på Sandön.

Cypressväxter

En - Allmän på grövre moränmarker, på torrängar och på myrar.

Videväxter

Grönvide - Mindre allmän i albården.

Odonvide - Mindre allmän i kärr.

Lappvide - Mindre allmän i kärr.

Sälg - Mindre allmän i skogsmark och i albården.

Jolster - Mindre allmän i albården.

Asp - Mindre allmän i fuktig skogsmark.

Porsväxter

Pors - Allmän på strandängar, i strandskog och i vissa kärr.

Björkväxter

Dvärgbjörk - Mindre allmän i myr.

Glasbjörk - Allmän över hela ön.

Vårtbjörk - Allmän över hela ön på torra marker.

Gråal - Allmän i albården.

Nässelväxter

Brännässla - Mindre allmän, kulturgynnad.

Slideväxter

Kruskräppa - Sällsynt på strandängar, Noterad i inre delen av Killingholmsviken.

Gårdsskräppa - Mindre allmän, kulturgynnad.

Bergsyra - Mindre allmän i ängsmark, på sandiga stränder och vägar.

Ängssyra - Mindre allmän i ängsmark och åkermark.

Ormrot - Mindre allmän i ängsmark, örtrika albårdar och på stigar.

Trampört - Mindre allmän, kulturgynnad.

Mållväxter

Svinmålla - Mindre allmän i kulturmarker.

Nejlkväxter

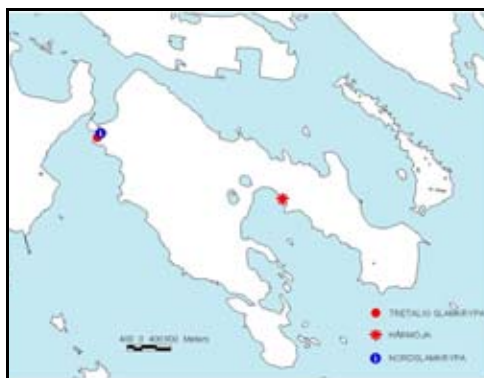
Grässtjärnblomma, foto Sture W.

Grässtjärnblomma - Mindre allmän i ängsmark och på sandgräsheddar.

Saltarv - Allmän på sandiga stränder.
 Våtarv - Mindre allmän, kulturgynnad.
 Rödblåra - Allmän i albården.
 Strandglim - Allmän på sandiga stränder.
 Hönsarv - Mindre allmän i albården och längs vägar.
 Strandglim - Allmän på sandiga stränder.

Ranunkelväxter

Kabbleka - Mindre allmän i sumpskog och vid tjärnarna.
 Strandranunkel - Mindre allmän på leriga strandängar.
 Smörblomma - Allmän i åker - och ängsmark.
 Revsmörblomma - Allmän i fuktig gräsmark och mindre allmän i sumpskog.
 Majsmörblomma - Mindre allmän i ängsmark.
 Hårnöja - Sällsynt på leriga stränder. Noterad i Söriviken.
 Sköldnöja - Mindre allmän i grunda vikar.

Fynd av : hårnöja, tretalig slamkrypa, nordslamkrypa

Korsblommiga

Lomme - Mindre allmän i kulturmarker.
 Kärrbräsa - Mindre allmän på fuktiga strandängar.
 Bergkårel - Sällsynt på strandnära klappervallar. Noterad på Orrskärsudden.
 Sandtrav - Sällsynt på torr ängsmark. Noterad vid Sandögdarna.
 Sylört - Allmän på leriga stränder i skyddade lägen.
 Backskärfrö - Mindre allmän i frisk ängsmark.

Sileshårsväxter

Rundsileshår - Allmän i myrar.
 Storsileshår - Mindre allmän i lösbotenkärr.

Slätterblommeväxter

Slätterblomma - Allmän på strandängar.

Fetbladsväxter

Gul fetknopp - Sällsynt i ängsmark. Noterad vid Sandögdarna.

Rosväxter

Hägg - Mindre allmän i albården och vid Sandögdarna.
 Rönn - Mindre allmän i albården och vid Sandögdarna.
 Hjortron - Allmän i sumpskog och på myrar.
 Åkerbär - Allmän i albården och i ängs- och åkerlandskapet.
 Stenbär - Mindre allmän i frisk skogsmark.
 Smultron - Sällsynt i ängsmark, vid Sandögdarna.
 Hallon - Mindre allmän i albården, i håll- och klapperstensmarker.
 Kråklöver - Allmän på leriga stränder och i kärr.
 Grönlandsgåsört - Mindre allmän på strandängar.
 Femfingerört - Mindre allmän i ängsmark. Noterad från Sandögdarna.
 Älgört - Allmän i albården, i fuktig skog och på åkermarker.

Ärtväxter

Vitklöver - Allmän i gräsmark.
 Rödklöver - Mindre allmän i gräs- och åkermark.
 Kråkvicker - Allmän på strandängar och i ängsmark.
 Kärrviol - Allmän på fuktiga strandängar.
 Strandviol - Allmän på sandiga stränder i anslutning till strandrågbältet.

Violväxter

Kärriol, foto Sture W.

Kärriol - Allmän på fuktiga stränder.
 Norrlandsviol - Mindre allmän i ängsmark och på sandgräshedar.

Slamkrypeväxter

Tretalig slamkrypa - Mindre allmän på leriga stränder.
 Nordslamkrypa - Sällsynt på leriga stränder. Noterad från Tjuvholmen.

Dunörtsväxter

Mjölkört - Allmän, kulturgynnad.

Hästsvansväxter

Hästsvans - Sällsynt i Tjärnen.

Kornellväxter

Hönsbär - Allmän i albården.

Flockblomstriga

Smal sprängört - Sällsynt vid Tjärnen.

Kärnsilja - Sällsynt på kärr. Noterad vid Utantillmyrorna och väst om Söriviken.

Strätta - Mindre allmän i sänkor mellan klapperstensvallar.

Hundloka - Mindre allmän, kulturgynnad.

Kummin - Sällsynt i ängsmark. Noterad från Sandögårdarna.

Pyrolaväxter

Grönpyrola - Sällsynt i lavrystallskog. Noterad norr om Lappmyrberget.

Vitpyrola - Mindre allmän i albården.

Klotpyrola - Allmän i albården.

Björkpyrola - Allmän i all typ av skogsmark.

Ögonpyrola - Sällsynt i rik granskog. Noterad från inre delarna av Killingholmsviken..

Ljungväxter

Rosling - Allmän på myrar.

Skvattram - Allmän i skogsmark och på myrar.

Mjölon - Allmän i lavrystallskog, sandgräshedrar och i hällmarkstallskog.

Lingon - Allmän i skogsmark.

Blåbär - Allmän i frisk och fuktig skogsmark

Odon - Mindre allmän i sumpskog och vid myr.

Tranbär - Allmän på myrar.

Dvärgtranbär - Mindre allmän på myrar.

Kräkbärsväxter

Nordkräkbär - Allmän i skog och på myr.

Viveväxter

Topplösa - Allmän på fuktstrandängar och i lövsumpskog.

Skogsstjärna - Allmän i all typ av skogsmark i albården och på ängar.

Vattenklöverväxter

Vattenklöver - Allmän i blöta kärr.

Mårväxter

Vattenmåra - Allmän på strandängar.

Dvärgmåra - Sällsynt i sumpkärr. Noterad från Träsket.

Stormåra - Mindre allmän, kulturgynnad.

Gulmåra - Sällsynt i ängsmark. Noterad från Sandögårdarna.

Fynd av smal sprängört, gulmåra

Lånkar

Smålanke - Mindre allmän i grunda vattensamlingar.

Klolånke - Sällsynt i grunda och avsnörda havsvikar, laguner.

Lejongapsväxter

Ängskovall - Mindre allmän på klappervallar i albården och i ängsmark.

Skogskovall - Mindre allmän i skogsmark.

Späd ögontröst - Mindre allmän i ängsmark och längs brukningsvägar.

Strandögontröst - Allmän på strandängar.

Klapperögontröst - Mindre allmän på strandängar.

Kärnspira - Allmän på fuktstrandängar.

Ängsskallra - Mindre allmän i ängsmark.

Tätörtsväxter

Dybläddra - Mindre allmän i lösbottnkärr, sumpkärr och på leriga stränder.

Dvärgbläddra - Sällsynt i kärr. Noterad från inre delen av Killingholmsviken.

Grobladsväxter

Groblad - Mindre allmän, kulturgynnad.

Gulkämpar - Mindre allmän på strandängar.

Kaprifolväxter

Linnea, foto Sture W.

Linnea - Allmän i skogsmark.

Vänderotsväxter

Strandvänderot - Mindre allmän på strandängar och i albården.

Klockväxter

Liten blåklocka - Mindre allmän i ängsmarker och längs vägar.

Korgblommiga

Gullris - Allmän i skogsmark, mindre allmän i ängsmark och i kärr.

Kattfot - Sällsynt i ängsmark. Noterad från Sandögårdarna.

Röllika - Allmän i ängsmark.

Gatkamomill - Mindre allmän, kulturgynnad.

Prästkrage - Mindre allmän i ängsmark.

Renfana - Mindre allmän på sandiga stränder och längs vägar.

Höstfibbla - Mindre allmän i ängsmark och på strandängar.

Klappermolke, foto Sture W.

Klappermolke - Allmän på blockstrandängar.

Ogräsmaskros - Allmän i gräsmark.

Svaltingväxter

Svalting - Mindre allmän i vattenstranden på leriga bottnar. Noterad bl a från Söriviken.

Dybladsväxter

Vattenpest - Sällsynt på leriga bottnar i grunda havsvikar. Noterad från Killingsholmsviken.

Kallgräsväxter

Kallgräs - Mindre allmän i fattiga myrar.

Sältingväxter

Kärrsälting - Allmän på strandängar.

Havssälting - Allmän på strandängar.

Nateväxter

Gräsnate - Mindre allmän i vattenstranden på leriga bottnar. Noterad från Söriviken.

Ålnate - Allmän havsbottenväxt.

Trådinate - Mindre allmän i vattenstranden på leriga bottnar. Noterad från Söriviken.

Liljeväxter

Ekorrhör - Allmän i frisk skogsmark.

Liljekonvalj - Sällsynt i frisk granskogsmark. Noterad öst om Stormyran.

Ormbär - Sällsynt i dikad sumpskog. Stormyran.

fynd av vattenpest, liljekonvalj

Tågväxter

Trådtåg - Mindre allmän i vissa kärr och på fuktiga traktorvägar.

Östersjötåg - Allmän på strandängar.

Salttåg - Allmän på strandängar.

Vägtåg - Mindre allmän på traktorvägar.

Myrtåg - Mindre allmän på traktorvägar och på strandängar.

Ängsfryle - Mindre allmän i ängsmark.

Säterfryle - Mindre allmän i ängsmark.

Vårfryle - Allmän i skogsmark.

Gräs

Vass - Sällsynt i lösbottenkärr och mindre allmän i skyddade vikar.

Nordmyskgräs - Sällsynt i ängsmark. Noterad från Sandögårdarna.

Timotej - Mindre allmän i ängs- och åkermark.

Ängskavle - Mindre allmän i åkermark.

Rödven - Allmän i ängsmark.

Storven - Mindre allmän på strandängar.

Krypven - Allmän på strandängar.

Grenrör - Sällsynt i kärr. Noterad väster om Söriviken.

Madrör - Allmän på strandängar.

Brunrör - Mindre allmän på fuktiga marker.

Gultåtel - Mindre allmän på blockstränder.

Kruståtel - Allmän i skog och på sandgräshedar.

Tuvtåtel - Allmän i åkermark.

Blåtåtel - Allmän i kärr och på strandängar.

Bergslok - Sällsynt i albården och i rikare skogsmark.

- Ängsgröe - Allmän i ängsmark.
 Vitgröe - Allmän i gräsmark, kulturgynnad.
 Fjällgröe - Sällsynt i ängsmark. Noterad från Sandögårdarna.
 Rödsvingel - Allmän på strandängar och i ängsmark, bottenviksform.
 Fårsvingel - Mindre allmän på sandgräshedar och i ängsmark.
 Stagg - Sällsynt i torr gräshed. Noterad från Klubbviken.
 Kvickrot - Allmän i åkermarker och på ruderatmarker.
 Strandråg - Allmän på sandgräshedar och på sandiga marker.

Fynd av fjällgröe, kärrull

Kallväxter

- Missne - Mindre allmän i sumpkärr. Rik förekomst vid Träsket.

Halvgräs

- Ängsull - Mindre allmän på leriga strandängar och i kärr.
 Tuvull - Allmän i myr.
 Kärrull - Sällsynt på leriga strandängar. Noterad från Söriviken.
 Gräsull - Sällsynt i rikkärr. Noterad bl a från inre delen av Killingholmsviken.
 Tuvsäv - Mindre allmän i kärr.
 Ullsäv - Sällsynt i kärr. Noterad bl a från inre delen av Killingholmsviken.
 Blåsäv - Sällsynt i grunda havsvikar. Noterad från Hästholmen.
 Knappsäv - Allmän på leriga strandängar.
 Agnsäv - Allmän på leriga strandängar.
 Tagelsäv - Sällsynt på leriga stränder. Noterad från södra sidan av Klubbviken
 Nålsäv - Sällsynt på leriga stränder. Noterad runt Klubbviken.
 Nålstarr - Mindre allmän i kärr.
 Strängstarr - Allmän i kärr.
 Taggstarr - Mindre allmän i fattig myr.
 Klapperstarr - Mindre allmän på strandängar. Noterad bl a från Hästholmen.

Norskstarr, foto Sture W.

- Norskstarr - Mindre allmän på strandängar. Noterad bl a från Killingholmsviken östra sida.
 Trindstarr - Sällsynt i sumpkärr. Noterad från Träsket.
 Repestarr - Mindre allmän i sumpskog.
 Gråstarr - Mindre allmän i albården och i sumpkärr.
 Nickstarr - Mindre allmän på sandgräshedar och i lavristallskog.
 Hundstarr - (tuvad) Allmän på strandängar.
 Styltstarr - Mindre allmän i sumpig albård och i sumpskog.
 Norrlandsstarr - Allmän på fuktiga strandängar.

Fynd av klapperstarr, norskstarr

- Klotstarr - Allmän i fuktig barrskog i skogskärr.
 Knagglestarr - Sällsynt i översilningskärr. Noterad från inre delen av Killingholmsviken.

Liten ärtstarr, foto Sture W.

Liten ärtstarr - Mindre allmän på strandängar.

Vitstarr - Sällsynt i rikare kärr. Noterad från inre delen av Killingholmsviken.

Sumpstarr - Mindre allmän i kärr och i sumpskogar.

Dystarr - Mindre allmän i kärr.

Slidstarr - Allmän i frisk barrskog och på ängar.

Trådstarr - Allmän i kärr.

Flaskstarr - Allmän på fuktiga strandängar och i kärr.

Blåsstarr - Sällsynt i skogskärr. Noterad nära Söriviken.

Orkidéer

Ängsnycklar - Sällsynt i rikkärr. Noterad från inre delen av Killingholmsviken.

Jungfru Marie nycklar - Mindre allmän i kärr.

Nattviol - Mycket riklig i lavristallskog väst om Sandögrändarna, samt spridd över hela ön.

Knärot - Sällsynt i frisk blandskog, noterad bl a i dyntallskog söder om Klubbviken.

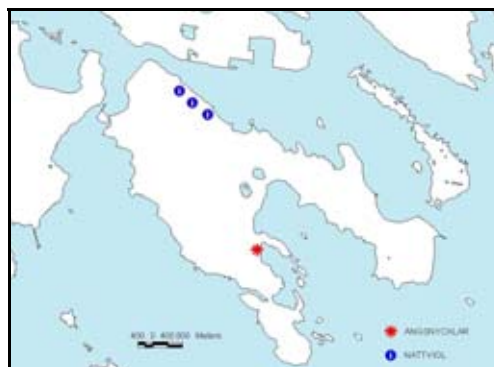
Spindelblomster - Sällsynt i frisk barrskog. Noterad från inre delarna av Killingholmsviken.

Korallrot - Mindre allmän i skogskärr och i albården.

Myggblomster, foto Sture W.

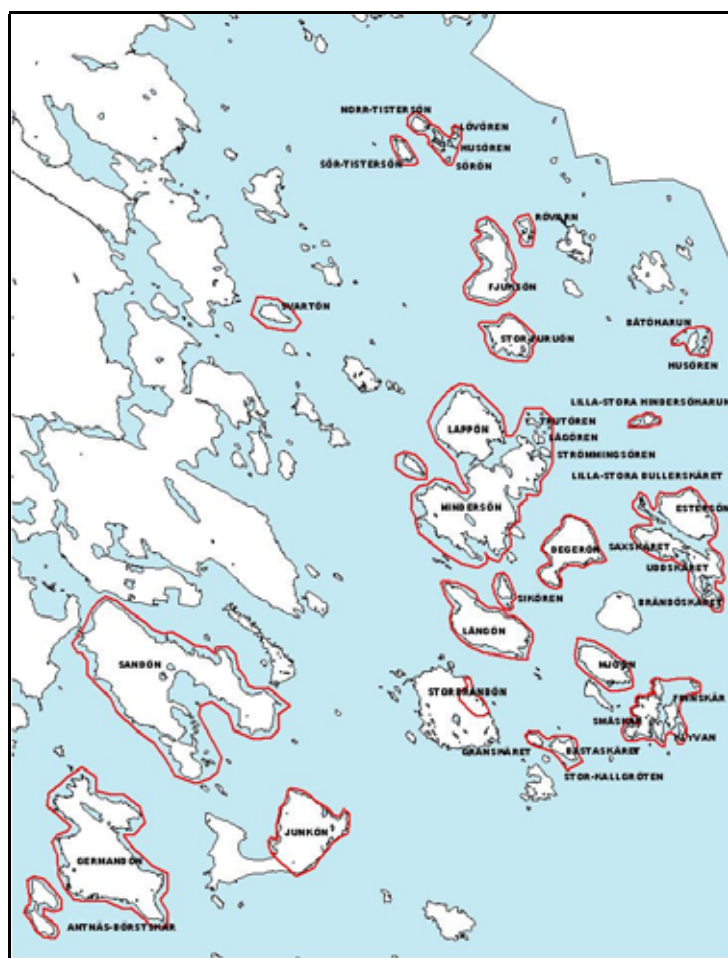
Myggblomster - Sällsynt i kärr. Noterad från inre delarna av Killingholmsviken.

Fynd av ängsnycklar, nattviol

TIDIGARE INVENTERADE OCH AVRAPPORTERADE ÖAR I LULEÅ SKÄRGÅRD

Inventeringsår	Öar
1988	Stor-Furuön, södra delen av Fjuksön, Hindersöharun mf småöar
1989	Estersön, Saxskäret, Uddskäret, Brändöskäret, Lilla- och Stora Bullerskäret
1990	Långön, Sikören, Knivören, delar av Hindersön, delar av Degerön, delar av Storbrändön
1991	Lappön, Båtöharun, Husören, Trutören, Lågören, Strömmingsören och delar av Hindersön
1992	Sör-Tistersön, Norr-Tistersön, Sörön, Husören, Lövören, Fjuksön, Rövarn och Svartön
1993	Degerön, delar av Hindersön, Strömmingsören, Lågören, Trutören och Stora Hindersöharun
1994	Småskären, Finnskäret, Mjoön, Klippan, Klyvan, Bastaskäret, Granskäret och Stor-Kallgröten
1995	Hindersön
1996	Junkön
1997	Sandön
1998	Germandön, Antnäs-Börstskär

Karta över inventerade öar i Luleå skärgård.